

GU UA'NA'N GU PAABLO

NAT TU UA'ÑXI GU

TIITO

Gu Paablo na ba ñio'kdha' gu Tiito

1 ¹ Aañ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam nat pu chu'm ki'n jiñ dhai gu Dios nañ tu juañxidha'. Jiñ joot nañ ja aa'ñdhara' gu ja'tkam nam jax ja'k dai buiñor bax biiñak ka' gui' nat ji'k diilh ja a'm ba ti tii, ba' bhai' ji machia' am na pui' ja'k jir silhkam nach jax ja'k tu jim. ² Jum aa' na pu'ñi ja'k tu jimia' gu jaroi' na ba'x bhaai'n ka' na buiñor jimia' gu Dios na ba' gammiji buiñor bap tui'ka'. Gu Dios diilh pu pui' tii biipi' dir nat ba' moo bap duu dhi oi'nga'n na pu'ñi ja baidhika' gu ja'tkam gui' nam ji'k soi'm ilhdhai buiñor jum biiñkadai ti jii'ndha'. Ba' dhi' pui' ji chu buusnia', na gu' gu Dios cham ji'xkat iata'. ³ Yammi pu duuk jix bhai' kach aagi'ñ na tu' pik aagit jup kai'ch bhaan gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, nat gu' diilh yammi pu dhuuk tu dai. Bhaan maat jachich jai' dhít nam jich aagi'ñ nam pu chu'm ki'n bhaan tu juan, dhi' nat tu' aañ jiñ a'm ji bii ip nañ pu tu duña'. Nat gu' gu Dios pu chu'm ki'n jiñ dhaasak jiñ chia, dhi' nat bach boosolh nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiindha'. ⁴ Ba' aañ tum ua'ñxidha' bhaan dhi'ñi u'uan aap Tiito, nañ ja'p jum ilhii'ñ nap jir jiñ mar, nap gu' ja'xbui' pui'p jix biiñak buiñor guch Xoi'kam na jax aañ. Ba' moo gu Dios jich Gi'kora' gio guch Xoi'kam Jesus pix git jum a'm ti niidhidha' am nap ba' gammijix bhai'm taat ka'.

Gu Paablo na ba aagi'ndha' gu Tiito na jax ja'k tu duña' mi Kreeta

⁵ Jano' na ñich jax bhammi dir xim do'ñchok Kreeta, jup xim tiidak jañich nap aap ba'r di' ka' nap ti tiimo' nat ji'k tu' tu bii nach jax ka tu bua't. Gio ba' nam pai' jax jum jumpa'n guch Xoi'kam jiigi'ndham, saak jap ji'ma'n nai' ja darsa' gui' nam tu ja a'gi'ndha' nam jax ja'k mi' pui' jiimda' gammiji. Gio nar mi' kam ka' ja bui gui' am gu jaroi' nap daasa', gam na mui' tanoolh ba ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ⁶ Gu jaroi' nap daasa', jum aa' na joidham jir jix bhai'kam ka', nam cham ji'x bhaamki'ndha' gu ja'tkam. Gio ba' na maa'n pix ti biina' ka', pu daipu' gu jax chu'm na biima'n jum tiimo' gu ubii. Gio gu maamra'n nam biix ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, cham tu' nam jax ja a'gada' gu ja'tkam nam jix buam tu jim gio nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. ⁷ Na gu' gu jaroi' na tu ja a'gi'ndha' guch Xoi'kam jiigi'ndham, dhi' gu Dios na bhaankam mi' pui' tu buada'. Pui' ku ba'm aa' na tu' ka'm ti niidhat mi' pui' jimda' na jax jix aa', na cham tu' diilh pix xim joi'gi'nda', ni ku cham

bhammukda', ni ku cham maimmukda', ni ku cham joojoi'ñdha' na ja giibda' gu jai', ni ku cham jix mai'chim ka' gu tuumiñ na ki'n jix chu saba'dam ka' gu tu' na pu cham tu' mim ninii'ñ buiñor gu Dios. ⁸ Gu ja'pji ja'kbui' kat nax bhai' ja buada' biix pix gu ja'tkam, jum aa' na joidham jix bhai' tiidai tibiaptuda' gu jaroi' na paxiaraidha'. Dai gux kii'p jum duukam na bhaan jum tukgi'ñka' nap tu buada', diilh xim guguuxdhatgida' na mi' pui' jimda' xim ga'ngidhat na jax ja'k jix aa' gu Dios. ⁹ Gam na gammiji maa'n na jax mi' pui' tu daa'ñchu'nda' nat jax ja'k ba maat gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na silhkam tu a'ga, na ba' gu' mi' dhir gammiji ja'k pu chu'm ja aa'ñdhat bhaan ja guguuxi'ñdha' gu jai', gam na ba'x bhai' ja aagi'ñdha' gui' nam maakam ilhdhat kœ gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nam ba' mi' pui' jimia'.

¹⁰ Nam gu' mui'x jai'ch gui' nam maakam ilhdhat kœ gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, ja'p jum aa' am nam pui mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na jax gu bijik dir kam Israel kam, nam ja matgilhdhat gu a'aalh chichio'ñ nam kia'pix maaxilhidha' na ba' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam ka'. Gam biix aixim tu'm nam tu a'ga na ni jaroi' kux maatit kœ na jax jir jum duukam, jai' dhit gu ja'tkam ja jiigi'ñ am nam jax kai'ch. ¹¹ Ja soo'mchulhdha' ap dhi' pu chu'm gu ja'tkam nam cham pu chu'm tu a'gada'. Biix mu ja'k ji ja kaajidha'm gu' nam ji'k maap jir jum oi'dhagim ka' no't maadit ba iatgi mi' pai' jax chu'm kiicham. Mi' dhir ba' biix maap aixim ba ja titdada' am na jax ja'k pu cham jir silhkam ka', nam jax dhui bhaan mai'chikda' pix ba' gu tuumiñ.

¹² Maadit gu mi' kam kat Kreeta nax chu matdagich, biix aixim tu'm tu ua'na. Ba' maa'n jix jai'ch gu u'uan nap jum kai'ch: "Gammiji pix iatda' am gu ja'tkam ya' oi'ñkam Kreeta, gam nam jix chu o'jo'n. Nam ge'ger tu kua'da' dho gi gu' giilhim ji, daman ja'p tu jim am na jax gu ji'ngiarum nam mu ja'p jix jai'ch gampix." Gu mi' kam pix na ja aagit jup kai'ch gu ja'tkam. ¹³ Maaxik jir pui' dho nat jax tu ua'nak, sia xib pui pui' ja'k tu jim am. Jix gi'm jix oo' ki'n jap xi ja aagi'ñdha' nam dai dhi' bhaan ti jii'ñdhat mi' pui' tu duñiidha' nach jax ja'k tu jim aach, na gu' dai dhi'r jix kii'p jum duukam. ¹⁴ Ni kum cham mi ja jiigi'ñdha' gui' nam bijik dir kam bhaan tu daa'ñchugit tu a'ga, na gu' diilh pix nam jax ilhii'ñ nam pui' tu jim. Ja'p xi dhuukat am gui' na pik tu'r silhkam, silh pix nam ja chianda' gu ja'tkam nam pu duñia' sia ku tii cham jir silhkam.

¹⁵ Na gu' gu jaroi' na daix kii'p tum duu'nkam bhaan jurtika', biix jir jix kii'p tum duu'nkam ka' ip na ji'k tu' nai'x chu jai'ch. Gu' ji no' gu' pu cham ji'x ti jiigi'ñ nax jai'ch gu tu' nar jix kii', dho pu cham ji'xdha' jai'chdhilhia', na gu' dai pui' pix ja'k jum aa'nda'. Pui' na jax gui' nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam daix buam tum duu'nkam bhaan jujurtik. ¹⁶ Pui' xi kai'chit am nam mi' pui' jiim na jax jix aa' gu

Dios, gu' pix ji na gu' nam jax ja'k tu jim, pu dhi' bhaan jix bhai'x maati' nam ja'p xi dhuukat na jax pik ja'k jum aa' nam tui'ngida'. Jix ja bhaamki'ndha' am gu ja'tkam, gio nam cham ti jiigi'n na tu' pik jir silhkam, ni kum cham ji'x iam xim gu'nguxi'n nam xip tu duña' gu tu' nar jix kii'p jum duukam.

**Gu Paablo na ba aagi'ndha' gu Tiito na jax ja'k
ja aagi'ndha' guch Xoi'kam jiigi'ndham**

2 ¹ Ba' aap nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ndha' nap ja guguuxdha' guch Xoi'kam jiigi'ndham, dai gu tu' nar silhkam jap bhaan titi'ñchokat tu ja a'gi'ndha'. ² Gio gu chichio'n nap saak ja darsa' nam tu ja a'gi'ndha' guch Xoi'kam jiigi'ndham, jum aa' nam jix gi'm tu a'gada' gio silhkam, gam nam tu' ka'm ja nii'ndha' gu jai'. Xim ga'ngidhat am diilh nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, gio nam gammiji bhaan tu daa'ñchugit mi' pui' jiimda' dhi' nach tu' bhaan jix biiñak kat ti jiigi'n. Gam nam jix chu joi'gi'nda', gio nam jix ñakoo'nda' gu tulhiiñara' nam ba' nakga' na pai' dhuuk ja daam ji jimia'. ³ Gio gu u'uub nap saak pui'p ja darsa' nam tu ja a'gi'ndha' ip gu jai' u'uub, jum aa' sia nam pui' ja'k jup tu jimda' na jax jix kii' ka'm nii'n gu Dios. Cham jir am nam nai' biix aixim tu'm tu a'gidha' na tu' cham jir silhkam, ni kum cham jix buam ja a'gada' gu ja'tkam, ni kum cham jix maik ka'. Gu' ja'pji nam jix bhai' tu jimda' nam ba' pui'p ji ja niidhat mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' gu jai'. ⁴ Xi ja aagi'ndha' ap nam xix ja da'dat gammiji gu ja bipna' gio gu ja maamar. ⁵ Diilh jam pui'p xim ga'ngidhat nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix kii' ka'm nii'n gu Dios, nax u'uañ jup tui'ngida' gammiji gu ja i'ii'mda'. Gio nam jix bhai' tu bua't mu ja'p ja kiikia' am, gio nam jix chu joi'gi'nda', gam nam jix ja keeket gu ja bipna'. Pu'ni ja'k jum aa' nach tu duiñchu'nda' na ba' cham jaroi' buam a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios.

⁶ Ba' aap diilh jup xi ja guguuxdhatu'nda' gu biipibop nam gammiji diilh xim ga'ngidhat nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios. ⁷ Na gu' aap ja'p ji buusanda' nap jir ja booi' ka', nam gu'm niidhat nap jax ja'k tui'ngida' mi' pui'p tu daa'ñchu'nda'. Ba' nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ndha' nam jax ja'k tui'ngida', jix gi'm nap pu ja titdada', cham tu' jaaxmada' bhaan. ⁸ No'ch biix pui' tu duiñchu' dhi' nañ ji'k jax kai'ch, cham jaroi' buam jich a'gada', nam gu'ch nii'ndha' nach jix bhai' tu jimda', jix xi'iraam jum aagat jich nii'ndha' am pix.

⁹ Ba' gu tujuandam nam pui'p ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, xi ja aagi'ndha' ap nam cham jax ji kai'chit mi' pui'p xi dhuñiidhat gu tu' na ja chianda' gu jaroi' nam tu juañxi'ndha'. Na gu' cham jir am no'm jix bhaakut pix tu' kai'ch tu' na ja chianda', jir jix bhabhai'kam ka'm pix buiñor. ¹⁰ Gio nam cham ti iixi'ndha', ba' dhi' bhaan bhai' ji machia' am gu ja'tkam na gu Dios jix bhaai' na pataasa' gu ii'mdaga'n gu jaroi' no't

soi'm ilhdhak buiñor mi' pui' ba jii na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ, ja'p na jax aach nat bach boosolh nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiindha'.

¹¹ Nat gu' gu Dios maaxik xich joi'mdak jich chii, pui' kuch ba' ti jiiigi'ñ na gu Dios pui'x joi'mdaip tiigii baabu' gu jaro' bhaan dir gu boi na mu ja'k bhiix na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', dai pix no't soi' bam ilh buiñor. ¹² Ba' pui' nat jax xich joi'mdak jich chii, pu'ñip jum aa' nach mi' pui' jimia' na jax jix aa', nach cham tu' kap tu buada' gux buam jum duukam na tu' dhi oi'nga'n jich aagi'ñ, dai gux kii'p jum duukam pix nach bhaan bach chukgi'ñka'. Diilh jach xich ga'ngidhat na jax jir joidham, gio ba' nach soi'ch ilhdhat dai gui' ti'ñchoka'. ¹³ Pu'ñi ja'k jach tu duiñchugit jix bhai'ch chaatit niirada' gu Dios jich Xoi'kam na gio bhai'p jim jix io'm ge'kam ki'n giox abhaar bhaan. Na gu' dhi'r di' nat jich boosolh mi' dhir bhaan gu boi na mu ja'k bhiix nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiindha', na gu'x io'm jir ge'kam. ¹⁴ Guch Xoi'kam diilh jum do'ñcho na mit mua nat ba' pu duuk biix jich uañchuda guch ua'tulhdhara' nach a'm jup tu't jano' nach chakui ti jii'ndhat buiñor, ja'p ji buus nat jich boosgak ja'p ja'k jich chuttu mi' dhir na pai'x chu ua'tulhdhix. Ba' aach diilh xich guguuxdhai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', dai gui' buiñor pix ja'k jach bap tui'ngida'.

¹⁵ Ba' aap mi' dhir pu'ñip ja aagi'ndha' guch Xoi'kam jiiigi'ndham, biix aixim jap bhaan xi ja guguuxi'ndha' nam jax ja'k mi' pui' jiiimda'. Ja ñioki'ndha' ap no'm jai' cham mi' pu bua, nap gu' ja'p ji buusanda' nap aap jir ge'kam ka' ja bui. Cha'p gan ja do'ñchoka' nam tu' pix jum ilhii'ndha'.

**Gu Paablo na ba aagi'ndha' gu Tiito na jax ja'k jum aa' nam
tui'ngida' gui' nam ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam**

3 ¹ Gammijip ja ti'ñchoxi'ñka' guch Xoi'kam jiiigi'ndham nam tu' ka'm ja niidhat gu ge'gerkam jix kakai' ganai' biix aixim nam tu' ki'n tu daraa, xix ja keeket am jax ñam kai'chdha'. Biipi'm jup xim ga'ngada' no' moor jix kii'p jum duukam gu tu' nam ja chianda' gu ge'gerkam. ² Cham jir am nam buam ja a'gada' gu ja'tkam, ni kum cham bhaa'mna' ka', jix chu joi'gi'nda'm pix. Pui'm ja'k tu jimda' nam jax ja'k jix maatit ja nii'ndha' gu ja'tkam nam soi'm ilhii'ñ ja jujur am bhaan.

³ Pui' dhor tu'm kat ich ji biipi' dir nach chakui ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam, biix aixim tu buada' ich na tu' cham jir kii', nach gu' pu cham tu' ka'm nii'ndha' gu Dios, ja'p ji buusanda' pix nach jir tujuandam tugi'ñ ka' gux buam jum duukam. Mai' suulhgix kat ich tu' silhkam ki'n, dai nach xich jijigak ka' tu' na pix bhaan nach jax dhuix bhaak ka'. ⁴ Ba' aach na chich ji'k buiñor soi'ch ilh, gu Dios xich joi'mdak jich chiigik jich boosolh mi' dhir bhaan gu boi nach pai' bhaan mu ja'k ka jiiimit

nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiĩndha'. ⁵ Ba' cham tu' na chich moo tu' ge'kam ki'n jix bhai' duiĩ gu Dios kut ba' xich joi'mdak jich boosolh mi' dhir nach pai' ja'k jich chulhiĩna' git, gu ja'pji diĩlh pix nat xich joi'gilh. Uana biix guch ua'tulhdhara', ja'p ji buus nat jich bopko suudai' ki'n nach jix i'kora' kat, gio na chich panaas kia'pix ba maaxir. Ba' gux Dhuudu' kam jix Uaĩ li'mda' nat jich a'm jum tajaa, dhi' pui'ch jurtu'nka' nach jix mat ka' na tu'r jix kii'p jum duukam nach ba' mi' pui'jiimda'. ⁶ Ba' diĩlh pix gu Dios jich palhbui'ĩ bhaankam guch Xoi'kam nat ba'x io'm ge'ch a'm tajaa gux Dhuudu' kam jix Uaĩ li'mda'. ⁷ Ba' mi' dhir dai nach ba jimia' nach gammiji buiĩnor bap tui'ka' nach jax ba' tu'm tii niira xib, nat gu' bach uaĩ guch ua'tulhdhara' nat xich joi'mdak jich chii.

⁸ Ba' aaĩ jix aa' nap gammiji dai dhi' bhaan tu a'gada' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ĩndham nam ba'x kii'p jum duukam bhaan jum tukgidhidha' nam jup tu duĩiidha'. Na gu' dhi'r jix kii'p jum duukam, jaroĩ' na pix palhbui'ĩchu'nda' na jax ja'k mi' pui' jimda'. ⁹ Cha'p tu'p jum buixi'ĩndha' no'm jai' dhit bhaan ñiokbo gu tu' na pu cham tu' mim niniĩ'ĩ, pui' na jax no'm bhaan tu a'ga gu bijik dir kam sapooki'ĩ nam jax tu jimdat guch bopxi kat, na gu' dhi' bhaan pix jix bhaak ka' am bhaan ji chu a'gat na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees. Gu' dhi' cham tu' kam aa' xib, pu cham jaĩ maat nam jax kai'ĩkam pui' ja'k tu daa'ĩchu'.

¹⁰ No' jaroĩ' maadit mi' pai' maakam ja aagi'ĩ guch Xoi'kam jii'gi'ĩndham, dilhkob jap xi baidhai xi chu a'gidha' na cham jir am na jax ja'k tu jim. Ba' no' cham jum jii'gi'ĩ, ja'p jap tiida' na buusnia' mi' dhir ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ĩndham, cham tu' na mi' oirit maakam ja aagi'ĩndha'. ¹¹ Na gu' no' cham ji'x jum kekeẽ nap jax tii titdada', dhi' bhaan jix mat ka' ap na cham ji'xkat mi' pui' ka jimia' na jax jir silhkam, diĩlh ba' gu ua'tulhdharga'n tulhiĩchuda'.

Gu Paablo na ba aagi'ĩndha' gu Tiito na ji'k tu' jax dhuĩia'

¹² Aaĩ mum joochxidha' gu Arteemas piam gu Tiikiko nam a'mkam mi' ka oirida' nap aap yammi ka jimia' Nikoopolis nap bhaĩ chii'mira'. Xim gaaga' ap nap jax dhui mi'p tui'ka', naĩ gu' aaĩ mi'x buusaidham gux jii'p na ba miamlhim. ¹³ Aap ba' xi palhbuidha' gu abogaa'n Seenas gu tu' na a'miram jum aa'nda', gio gu Apoolos. Sia tu' nap bhaan pui' pup jum duuka'p ki'n xi ja palhbuidha', na gu'x io'm jum aa' na jaroĩ' ja palhbuidha' na ba' cham tu' ja a'm jum aa'nda' nam nai' ja palhbuidhim guch Xoi'kam jii'gi'ĩndham. ¹⁴ Xi ja aagi'ĩndha' ap guch Xoi'kam jii'gi'ĩndham na pui'p jum aa' nam ja palhbuidha' tu' na pix ki'n nam ba' pui' maachidha'. Na gu' pu'ĩni jaroĩ' na pix bam aa'nda' nam palhbuidha' guch Xoi'kam jii'gi'ĩndham.

**Gu Paablo na pui' ba tiida' gu Tiito na bhaankam
xi ja ñio'kdha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham**

¹⁵ Biix ya' dir mu tum guguuxi'ñ am guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam
ji'k ya'ñ biim jup tu'ii'. Aap ba' mi' dhir gammiji ja'k pui'p xi ja tiida'
gui' nach maap jix biiñak guch Xoi'kam nach aach ya' dir mu tu ja
guguuxi'ñ. Ja'pni ku ba' gu Dios jich Gi'kora' pix git jam a'm ti
niidhidha' gammiji biix ji'ma'n aapi'm.